

Валерій Фомін

Літопис. Рік 1977

Гелій Снегірьов

19 липня

Ще не встиг вийти на волю зек Параджанов, як у Києві знайшовся ще один залізний претендент на табірні нари. Кінодраматург та письменник, член СК СРСР Гелій Іванович Снегірьов оприлюднив свою політичну заяву, в якій відмовився від радянського громадянства:

Відкритий лист до уряду СРСР

Цією заявою я відмовляюся від радянського громадянства.

Це рішення я прийняв у ті дні, коли ви проводите так зване обговорення проекту нової конституції. Газети, радіо, мітинги кричать про одностайне захоплене схвалення. В найближчий час проект стане законом під загальне «ура!». Хай спробує хтось не крикнути «ура», за кожним мітингом, за кожним його учасником пильно стежить КДБ та його вірні слуги – паргпрацівники.

Ваша конституція – брехня від початку до кінця. Брехня, що ваша держава висловлює волю та інтереси народу, що вся влада належить народу. Брехня, що найвища мета вашої держави – підвищення матеріального та культурного рівня життя народів. Брехня, що ви провадите політику миру та боретеся за зміцнення безпеки народів. Брехня – заяви про вільний розвиток націй і про право республік на вільний вихід з СРСР. Брехня і ганьба – ваша виборча система, з якої глузує весь народ, брехня і ганьба – ваш герб, колосся для якого ви експортуєте (sic) із США, брехня та ганьба – ваш гімн, в якому Сталіна ви замінили на Леніна.

Ви стверджуєте, що створили суспільство справжньої демократії. Громадяни СРСР, стверджуєте ви, мають всю повноту соціально-економічних і політичних прав та свобод (ст. 39), громадянам СРСР гарантована свобода слова, друку, зборів, мітингів (ст. 50). І зараз же: «Використання громадянами прав та свобод не повинно шкодити інтересам суспільства та держави».

Безсоромно перекреслили ви права і свободи свого громадянина. Стаття 156 стверджує: «Розгляд справ в усіх судах – відкритий. Слухання справ у закритому засі-

данні суду здійснюється лише в випадку, встановленому законом». Безсоромно забезпечили ви собі закритий суд над кожним своїм громадянином.

І раніше ви позбавляли мене прав і свобод і, коли боялися голосу правди – а боялися ви його завжди, – судили закритим судом. Але досі, навіть оголошуючи себе диктатурою, ви не наважувалися на відвертий цинізм, у мене залишалася можливість розмахувати конституцією і вимагати дотримання гарантованих прав та свобод, відкритого суду. Сьогодні ви, скинувши вивіску диктатури і оголосивши себе загальнонародною державою, грубо осмикуєте мене: досить посилай на конституцію, права і свободи твої доти, доки ми, держава, не вирішимо, що вони нам, державі, шкодять і тоді ми судитимемо тебе закритим судом за встановленим нами, державою, законом! Протестуєш? – спробуй, так записано в конституції, її затвердив народ і ти в тому числі.

Не хочу бути в тому числі. Ваша конституція продиктована політичною охранкою, якій в СРСР підвладне все, без якої і дня не протягне ваш табірний режим.

Не хочу бути громадянином держави, яка за 60 років свого існування дохазяйнувалася до того, що вимушена на високі скрижалі Основного Закону персонально виводити худобу та птицю, що утримується в підсобному господарстві громадян. 1% земельних угідь відвели ви під підсобні господарства, 99% – колгоспам і радгоспам, і цей 1% дає третину продуктів харчування країни! А як ви грабували свого громадянина на цьому його 1% – зводили з двору корову, обкладали диким податком кожну курку, кожну яблуньку, кожен куц полуніць! Сьогодні ви зрозуміли, що не прогодують країну ваші колгоспи та радгоспи, задобрюєте громадянина, підлизуєтеся, гарантуєте – не бійся більше, розводь свинку-курочок, обіцяємо – не чіпатимемо, ось і в конституцію записали, годуй нас зі свого одного відсотка, давай нам тепер не третину, а дві третини, тому що надія на колгоспи-радгоспи – справа згубна, ці пам'ятники на честь гнилої ідеології зіплені згною.

Нарешті, я не бажаю більше залишатися громадянином держави, яка знищила еліту мого українського народу,

найкращу частину селянства та інтелігенції, перекурила та оббрехала наше історичне минуле, принизила наше теперішнє. Ви позбавили моїх співвітчизників українців національної гідності, ви домоглися від нас того, що ми боїмося і не хочемо називатися українцями. І ви у вашій конституції смієте сурмити про розвиток націй? У вас вистачає цинізму глумитися над моїм народом та записувати в конституції статтю про право на вільний вихід з СРСР?

Мільйони забитих та заляканих вами громадян покірно та байдуже здіймуть руки за вашу конституцію. Таких, хто як я відкрито заявить про небажання прийняти ваш основний закон, будуть одиниці. Повністю усвідомлюю, що вчинок мій буде розцінений вами як найтяжчий злочин: я скористався своїм правом на свободу слова на шкоду вашій державі – судити мене за встановленим вами законом ви будете закритим судом. Втім, конституція ваша поки що лише проект? Доведеться вам для розправи зі мною дочекатися її всенародного прийняття і лише тоді застосовувати до мене її статті. Морока! Чи не простіше – психлікарня? Або звинувачення в криміналі? Або самосуд обурених патріотів у штатському? Або дорожня аварія? Які там ще у вашому арсеналі варіанти швидких розправ? Дійте.

Сьогодні, 29 липня 1977 року, разом з цією заявою направляю до вас свій паспорт і з цього дня перестаю вважати себе громадянином СРСР.

Г. СНЕГІРЬОВ, письменник

29 липня 1977 р.

Київ-33, Тарасівська 8, кв. № 43

У хроніці подій 1974 року я вже починав розповідати про Снегірєва. Тепер настав час повідати про цю людину ґрунтовно:

Секретно ЦК КПРС

19 вересня 1977 р.

№ 2042-А

м. Москва

Про запобіжні заходи щодо злочинної діяльності СНЕГІРЬОВА Г. І.

Комітетом держбезпеки України виявлена та задокументована антирадянська діяльність СНЕГІРЬОВА Г. І., 1927 року народження, українця, 1974 р. позбавленого членства КПРС, Спілки письменників і Спілки кінематографістів, колишнього режисера Української студії хронікально-документальних фільмів, пенсіонера, що проживає в м. Києві.

СНЕГІРЬОВ з 1957 року систематично виготовляє та поширює ворожі твори («Секретар обкому», «Роман-донос», «Мамо, моя мамо», «Автопорет-1966», «Відкритий лист до радянського уряду», «Гавкати чи не гавкати», «Вбили дрозда», «Звернення до вождя» та ін.), в яких зводить наклеп на внутрішню та зовнішню політику КПРС та Радянського уряду. Він встановив нелегальний зв'язок з заступником головного редактора зарубіжного антисоціалістичного журналу «Континент» НЕКРАСОВИМ, з антисоціальними елементами в Москві та деякими американськими кореспондентами. Через них СНЕГІРЬОВ передає на Захід ворожі

матеріали, які використовуються зарубіжними пропагандистськими центрами і націоналістичними організаціями в акціях ідеологічної диверсії проти СРСР.

Радіостанція «Свобода» 18 липня цього року поширила черговий пасквіль СНЕГІРЬОВА «Відкритий лист до президента США Дж. КАРТЕРА», в якому знову зводиться зловбий наклеп на радянський державний та суспільний устрій, міжнародну та внутрішню політику Радянського керівництва. Під час перебування в Москві влітку цього року СНЕГІРЬОВ заявив іноземним журналістам про відмову від радянського громадянства з політичних мотивів та передав їм так званого «Відкритого листа до уряду СРСР». Копію цього документа, що містить нападки на проект конституції СРСР та закликає до ліквідації радянського державного та соціального устрою, він направив в Президію Верховної Ради СРСР (додається).

Особливою антирадянськістю просякнутий пасквіль СНЕГІРЬОВА «Звернення до вождя», виготовлений та переданий ним на Захід в серпні цього року. В ньому СНЕГІРЬОВ закликає до ревізії марксистсько-ленінського вчення, відродження приватної власності, розпуску колгоспів, ліквідації Радянської Армії.

Щодо СНЕГІРЬОВА через громадськість та родичів були здійснені попереджувальні заходи, але впливу на нього вони не мали.

З огляду на викладене, Комітетом держбезпеки прийняте рішення про арешт СНЕГІРЬОВА та притягнення його до кримінальної відповідальності за ст. 62 ч. 1 КК УРСР (антирадянська агітація та пропаганда). Питання узгоджене з ЦК Компартії України.

Повідомляється в порядку інформації.

Голова комітету Держбезпеки

Ю. Андропов

Передруковано з газети: СК-новости. – №9 (287). – 2011. – 9 вер. – С. 22.

Переклад з російської

Від редакції

Гелій Іванович Снегірєв — режисер і сценарист, письменник, дисидент. Деякий час був головним редактором Київської «Укркінохроніки». 1966 року за участь у зйомках траурного мітингу на 25-річчя Бабиного Яру його звільнили з посади, перевели в рядові режисери студії. 22 вересня 1977 був заарештований, 30 жовтня оголосив про голодування. «Помилований» після публікації в «Літературній газеті» листа-зречення, що його багато хто вважає піддробкою. Влітку 1978-го Снегірєва перепроводили в міську Жовтневу лікарню. 28 грудня його не стало.

Матеріал запропонувала журналу наша авторка Інеса Размашкіна. Це — уривок з книги «Летопись Союза кинематографистов» В. І. Фоміна, фрагменти якої публікує на своїх сторінках інформаційно-аналітичне видання Спілки кінематографістів Росії «СК-новости». Валерій Фомін — відомий російський кінознавець, автор праць: «Пересечение параллельных», «Полка» (упор.), «Кино и власть», «Правда сказки», «Кино на войне» та ін.